

*Panie Marszałku, Panie i Panowie Senatorowie,
Szanowni Państwo,
Witam obecnych na Sali przedstawicieli polskiej diaspory.*

To już niemal tradycja, że co roku spotykamy się w Senacie by omówić politykę polonijną MSZ. Chciałbym dzisiaj przedstawić Państwu nasze działania w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz plany na przyszłość.

Cieszę się z zainteresowania parlamentarzystów kwestiami polonijnymi. W 2013 roku Ministerstwo udzieliło w sumie 24 odpowiedzi w reakcji na oświadczenia senatorskie.

Dziękuję za to, że **nasza współpraca układa się coraz lepiej**. Wielokrotnie wspólnie reagowaliśmy na sygnalizowane przez Państwa problemy, w tym zgłaszane w czasie posiedzeń Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą. Cenimy udział pana przewodniczącego Andrzeja Persona i pana dyrektora Artura Kozłowskiego w posiedzeniach Międzyresortowego Zespołu ds. Polonii i Polaków za Granicą.

Wspólnie pracujemy nad nowymi rozwiązaniami i wzbogacamy ofertę dla naszych Rodaków.

Jednocześnie, dziękuję za wszystkie krytyczne uwagi, jakie przekazali Państwo podczas wczorajszego posiedzenia senackiej Komisji ds. Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą. Zapewniam, że weźmiemy je pod uwagę.

Szanowni Państwo,

W ciągu roku, jaki minął od naszego ostatniego spotkania, diametralnie pogorszyła się sytuacja w regionie. Zmiany te odczuwają przede wszystkim nasi rodacy na Wschodzie.

W **Rosji** coraz trudniej jest działać organizacjom polonijnym, a media prowadzą nagonkę na Polaków. W rosyjskich mediach (np. internetowy „Głos Rosji”) coraz częściej pojawiają się kłamstwa – o poparciu polskich władz dla dążeń do autonomii Polaków w obwodzie żytomierskim czy o znacznym zwiększeniu liczby wydawanych paszportów na Ukrainie.

Na **Ukrainie** polskie konsulaty działają w warunkach zagrożenia ze strony prorosyjskich separatystów, a niekiedy w warunkach wojennych. Utrudniony

jest kontakt z organizacjami polonijnymi na wschodzie Ukrainy. Polaków dotknęło też pogorszenie się sytuacji ekonomicznej kraju.

Razem z wybitnymi polskimi prawnikami pracujemy nad jak najlepszym zapewnieniem opieki obywatelom polskim i wspierania Polonii na Krymie. To bezprecedensowa sytuacja, gdzie próba bezpośredniego zastosowania międzynarodowo uznawanych mechanizmów prowadziłaby do uznania lub legitymizowania bezprawnej aneksji Krymu. Musimy w takich sytuacjach kierować się pragmatyką, lecz jednocześnie opracować nowe rozwiązania.

Nie poprawiła się sytuacja na **Białorusi**. Problemami pozostają:

- brak zgody na legalną działalność demokratycznie wybranych władz Związku Polaków na Białorusi,
- utrudnienia w realizacji Ustawy o Karcie Polaka,
- ograniczenia rozwoju oświaty w języku polskim (w ostatnich latach liczba nauczycieli z Polski spadła z 20 do 4); duże nadzieje wiążemy jednak z uregulowaniami prawnymi związanymi z parafowaną wczoraj polsko-białoruską umową o współpracy w dziedzinie kultury i oświaty.

Wynikają one głównie z autorytarnego systemu władzy na Białorusi, co dotyczy ogółu społeczeństwa, w tym mniejszości.

Nowa sytuacja wymaga od nas większych wysiłków, ale **dzięki środkom przejętym od Senatu polskie służby dyplomatyczno-konsularne mają większe możliwości pomocy Polakom w sytuacjach nieraz dramatycznych.**

Trudna sytuacja na Wschodzie powoduje jednak **rosnące zainteresowanie Polską**. Nasz kraj postrzegany jest jako przykład sukcesu. Jesteśmy dla wielu krajem dającym szansę i możliwości rozwoju, zwłaszcza wśród ludzi młodych.

Wychodzimy naprzeciw wszystkim tym, którzy wiążą swoje nadzieje z Polską. Od 1 maja 2014 roku **dzięki nowelizacji ustawy o cudzoziemcach posiadacze Karty Polaka mają możliwość łatwiejszego uzyskania prawa stałego pobytu i osiedlania się w Polsce.**

Posiadacz Karty Polaka ma prawo, po otrzymaniu karty stałego pobytu, ubiegać się o uznanie za obywatela polskiego już po trzech latach zamieszkiwania

w Polsce. Warunkiem jest posiadanie stabilnego i regularnego źródła dochodu i tytułu prawnego do lokalu mieszkalnego.

Analizujemy pierwsze reakcje na te zmiany. Wojewodowie podjęli już wstępne procedury wobec ponad 200 wniosków złożonych przez posiadaczy Karty Polaka.

Pod rozważę Wysokiej Izbie i przedstawicielom Polonii poddaję pomysł ewentualnego rozszerzenia możliwości nadawania Karty Polaka na cały świat.

Polonię proszę o pomoc w popularyzowaniu tych ułatwień.

Szanowni Państwo,

Strategiczne cele polskiej polityki wobec diaspory polskiej skupiają się wokół pięciu obszarów:

Po pierwsze język. Język to klucz do tożsamości i uczestnictwa w kulturze narodowej.

Dlatego tak ważne jest **wsparcie dla szkół publicznych i społecznych** na wszystkich etapach edukacji. To również wzbogacenie nauczania języka polskiego wiedzą o Polsce.

Po drugie - zachęcanie do powrotów i osiedlania się.

Zmniejszamy bariery administracyjne dla osób powracających. Szczególny nacisk kładziemy na rozwój szkolnictwa dla dzieci polskich w krajach migracji oraz zapewnienie jak najlepszych warunków dla utrzymywania przez migrantów więzi z Polską. Zachętą do osiedlenia się osób pochodzenia polskiego są również wspomniane ułatwienia w uzyskaniu karty pobytu stałego, a później obywatelstwa polskiego.

Po trzecie - wzmacnianie pozycji środowisk polonijnych. Podnoszenie sprawności funkcjonowania, widoczności w krajach zamieszkania, świadomości swoich spraw, sprzyjanie ich uczestnictwu w życiu publicznym. Wszak od pozycji diaspory w krajach zamieszkania zależy potencjał współpracy z Polską.

Po czwarte - wzmacnianie więzi gospodarczych diaspory z krajem. Sukcesy gospodarcze diaspory to dziedzina, w której mamy wiele do nadrobienia. Biznes polonijny może liczyć na nasze wsparcie, oczywiście w ramach reguł wolnego rynku. Dlatego wzmacniamy naszą politykę informacyjną. Bardzo liczymy tu na

współpracę z MG i oczekujemy większego zaangażowania Wydziałów Promocji, Handlu i Inwestycji przy ambasadach.

W tym roku odbyła się pierwsza edycja ustanowionej przeze mnie nagrody: „Polonijny produkt roku”. Kapituła, w której skład wchodził przedstawiciele biznesu, mediów ekonomicznych oraz Polonii położyła nacisk na innowacyjność. Otrzymaliśmy 27 zgłoszeń.

Nie w pełni wykorzystaliśmy jednak środki na ten cel. Prosimy o więcej dobrych projektów.

Wspieramy współpracę polskiego biznesu z Polonią.

W ramach partnerstwa MSZ oraz największych polskich firm jak PKO BP, Selena, Solaris, Maspex czy KGHM – ruszył **program Fundacji „Inteligentny Start”**. Będzie on pomagał Polakom studiującym za granicą w zdobywaniu pierwszego doświadczenia zawodowego - staży i pierwszej pracy – w filiach polskich przedsiębiorstw funkcjonujących na rynkach zagranicznych. Jego celem jest również budowa silnej kadry menadżerskiej.

Do programu przystąpiło już 14 organizacji polonijnych z 11 państw (w tym Białorusi i Ukrainy). Fundacja prowadzi rozmowy z dalszymi 26 organizacjami.

Piątym obszarem jest rozwój kontaktów diaspory z Polską. Dziś bycie częścią diaspory nie powinno oznaczać odcięcia się od Polski, ale reprezentowanie jej za granicą. Nie ma Polski bez Polonii - tak jak nie ma Polonii bez Polski. Nasz kraj jest wszędzie tam, gdzie są Polacy.

Chcemy wzmacniać kontakty sektorowe: młodzieżowe, naukowe, kulturowe, współpracę samorządów, a także bardzo ważne kontakty gospodarcze. **Chcemy patrzeć na ten związek nie na zasadzie zależności, ale jak na relację przynoszącą korzyść obu stronom.**

Szanowni Państwo,

Tak, jak różna jest sytuacja Polaków we Lwowie i w Londynie, inne są też **oczekiwania naszych rodaków** na Wschodzie i Zachodzie Europy. Polityka polonijna to wiele polityk, które spajamy w ramach działalności MSZ.

Na kierunku zachodnim, jedną z najważniejszych kwestii są migracje do UE. Większość wyjeżdżających rodaków to ludzie młodzi, często wyjeżdżający

razem z dziećmi. Każdego roku za granicą rodzi się wiele polskich dzieci (w samej Wielkiej Brytanii to ponad 20 tys.).

Na wyjazd z Polski często decydują się osoby kreatywne i wykształcone - ponad 15% rodaków z wyższym wykształceniem mieszka dziś poza Polską, co jest jednym z najwyższych wskaźników w Europie¹. Dziś ci emigranci wspierają rozwój obcych gospodarek, a **wartość ich pracy do 2020 roku wyniesie ok. 85 miliardów euro**².

Coraz więcej rodaków wybiera **edukację poza granicami Polski**. Według danych OECD za granicą studiuje już 30 tysięcy Polaków.

Polska świadomie włącza się w międzynarodowe współzawodnictwo o naszych najlepszych ludzi. Do tej pory – od stuleci – przegrywaliśmy je, będąc źródłem talentów i rąk do pracy dla innych państw. **Polityką rządu jest odwrócenie tego trendu** i zachęcenie Polaków do powrotu. Zachęcamy do osiedlania się w Polsce osób z polskiego kręgu kulturowego i historycznego. Wierzymy, że uda się przekonać naszych rodaków, że Polska jest najlepszym miejscem do ulokowania zdobytego za granicą kapitału i wiedzy.

Poczynając od tegorocznego konkursu o fundusze polonijne, **projekty pro-imigracyjne będą miały priorytet**. Te informacje kierują przede wszystkim do organizacji polonijnych i pozarządowych.

Cały czas pracujemy nad tym, aby **utrzymać kontakt z Polakami, którzy zdecydowali się wyjechać**. Budujemy system informacji o miejscach pracy, możliwościach współpracy oraz inwestycji w kraju. Istotne jest tu zaangażowanie Ministerstwa Pracy i Polityka Społecznej i Ministerstwa Gospodarki.

Niedługo MPiPS przedstawi nową wersję Centralnej Bazy Ofert Pracy CBOP (<http://psz.praca.gov.pl/hr/PoSearch/index.php>), uzupełnioną między innymi o informacje na temat staży i praktyk. Stronę tę – podobnie jak w przypadku działającej już witryny „Zielona Linia” – promujemy przez nasze placówki konsularne.

¹ „World Migration in Figures”, OECD/UNDESA, 2013.

² Największymi beneficjentami PL emigracji 2014-2020 będą: Wielka Brytania - 63,7 mld €, Niemcy - 50,0 mld €, Irlandia - 11,8 mld €, Włochy - 9,7 mld €, Holandia - 9,7 mld €, Francja - 6,3 mld €, Belgia - 4,8 mld €, Szwecja - 3,8 mld €, Hiszpania - 3,7 mld €. Pozostałe kraje UE zyskają mniej, ale skala polskiej emigracji porównywalna do liczby mieszkańców Warszawy (z przyległościami) pokazuje jej gospodarczy wymiar. Wg Instytutu Sobieskiego, w 2014-2020 polski PKB straci z tego powodu 130 mld euro, a w ciągu jednej „unijnej siedmiolatki” Polacy pracujący za granicami wytworzą w ramach PKB innych krajów ok. 85 mld euro.

Staramy się, aby Polacy obecni w krajach UE byli świadomi przysługujących im praw. Namawiamy ich do większej aktywności. W szeregu państw UE działa finansowany przez MSZ program „**Jesteś u siebie – zagłosuj**” promujący udział Polaków w wyborach lokalnych i do PE za granicą. W tym roku do wyborów do PE za granicą zgłosiło się o 36% więcej Polaków.

Wspieramy udzielanie pomocy prawnej i poradnictwo dla polskich pracowników migrujących. W 7 projektach na przeznaczaliśmy na ten cel sumę ponad **1,9 mln złotych** (w tym 360.000 zł poprzez polskie związki zawodowe).

Kluczowa dla budowy wielokulturowości jest nauka języka polskiego i wiedzy o kraju. Na oświatę polską w konkursie dotacyjnym bezpośrednio przeznaczamy 11,4 mln złotych, a wliczając inwestycje w infrastrukturę 16,9 mln złotych. Dodatkowe 5 mln złotych przeznaczaliśmy na programy oświatowe dla placówek. W Wielkiej Brytanii i Irlandii, jak również na Białorusi, Ukrainie i Litwie realizujemy dwuletnie projekty oświatowe.

Niezależnie od MSZ, MEN finansuje funkcjonowanie **66 Szkolnych Punktów Konsultacyjnych** w 36 krajach, Zespół Szkół przy Ambasadzie RP w Atenach oraz pracę nauczycieli z Polski w sekcjach polskich w szkołach we Francji. Naukę pobiera w ten sposób ponad 15 tys. uczniów.

Na Punkty konsultacyjne przeznaczamy środki w wysokości 23,6 mln zł. Jak do tej pory – pomimo oferty skierowanej w konkursie MSZ w 2013 roku - **nie udało się wyłonić partnera, który byłby gotowy na uspołecznienie SPK.** Stanowi to temat naszych rozmów z MEN. Chcielibyśmy, by za te same pieniądze więcej dzieci miało dostęp do nauczania języka polskiego, szczególnie w krajach nowej migracji zarobkowej.

Ameryka Północna i Australia już od jakiegoś czasu nie są głównym kierunkiem wyjazdu naszych rodaków. Potencjał współpracy jest jednak nadal wysoki, dzięki dużej liczebności i wysokiej pozycji społecznej polskiej diaspory. W tych regionach najbardziej związane z Polską jest drugie i trzecie pokolenie. Musimy pamiętać, że młodzież na ogół nie mówi już tam po polsku. Uwzględniamy to przygotowując ofertę współpracy. Pomaga w tym rosnące zainteresowanie Polską – ważnym krajem europejskim. Możliwości podjęcia studiów czy pracy u nas prowadzą do odnowienia znajomości języka.

Wierzę, że Polacy w USA mogą powtórzyć sukces polonii kanadyjskiej, której jeden z liderów został członkiem Izby Gmin z ramienia partii rządzącej i jest zaufanym doradcą Premiera Harpera.

Działalność MSZ oraz Kościoła za granicą często pokrywa się w zakresie opieki nad potrzebującymi, szczególnie jeśli dotyczy to polskiej diaspory. **Współpracujemy z misjonarzami**, zgromadzeniami, zakonami oraz księżmi w zakresie: opieki społecznej (opieki konsularnej), dostępu do polskiego dziedzictwa kulturalnego, nauczania języka polskiego, w języku polskim i o Polsce (szkolnictwo społeczne).

W tegorocznym Konkursie jednym z głównych organizatorów wyjazdów dla dzieci polonijnych jest **Caritas Polska**. Zakon Franciszkanów realizuje także dalsze prace modernizacyjne Młodzieżowego Centrum Pokoju i Pojednania w Bołszowcach na Ukrainie. Misjonarze polscy na całym świecie angażują się w działalność pomocową, edukacyjną, humanitarną, utrzymując łączność z Polonią.

Wspólnie z władzami Episkopatu rozpoczynamy **projekt „partnerstwa MSZ i misjonarzy”**. Będzie ono polegać na wzmocnionej współpracy polskich placówek z misjonarzami nie tylko w sprawach humanitarnych i pomocowych, promowaniu Polski, ale także **działalności na rzecz środowisk polonijnych**.

Szanowni Państwo,

Podczas naszego zeszłorocznego spotkania opisałem filozofię, jaką kierujemy się planując naszą politykę polonijną. Powiedziałem wówczas:

*„Obowiązkiem polskiej służby zagranicznej wobec przedstawicieli społeczności polskiej poza krajem jest **wzmacniać ich narodową tożsamość i ułatwiać czerpanie z dziedzictwa cywilizacyjnego Rzeczypospolitej**.*

*Obowiązkiem milionów Polaków i osób polskiego pochodzenia za granicą jest **działać na rzecz polskiej racji stanu i polskiej polityki zagranicznej**.*”

Dziś nadal wspieramy naszą diasporę i sami liczymy na jej wsparcie.

Szanowni Państwo,

Doceniamy szczególną rolę, jaką Polonia i Polacy za granicą odgrywają w kształtowaniu przyjaznych stosunków krajów zamieszkania z Polską. Diaspora

jest dla nas pełnoprawnym partnerem w prowadzeniu polskiej polityki zagranicznej.

Niezmiennie wykorzystujemy nasze konsulaty. Wiedza i doświadczenie polskich dyplomatów za granicą mają duży wpływ na kształtowanie polityki polonijnej. Konsulowie opiniują projekty składane w otwartym konkursie dotacyjnym i sami składają projekty – finansowane bezpośrednio z budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Jednocześnie, dostosowujemy sieć konsulatów do naszych rzeczywistych potrzeb. Placówki przenosimy do nowocześniejszych siedzib. W tym roku to między innymi Kolonia, Manchester (którego nową siedzibę otworzę za tydzień) a wkrótce Londyn. Niektóre z nich likwidujemy, ale zachowując niektóre ich funkcje, jak w przypadku Konsulatu Generalnego w Montrealu.

Dodatkowo, w przygotowywanej ustawie o prawie konsularnym zamierzamy **przyznać konsulom honorowym ograniczone uprawnienia konsularne.** Pracujemy nad określeniem zakresu tych uprawnień.

Cenimy współpracę z organizacjami Polonii i Polaków za granicą. Istnieje też duży potencjał współpracy z indywidualnymi i nie zrzeszonymi członkami diaspory. Wielu z nich odgrywa w krajach zamieszkania ważną rolę. Są oni dumni z polskich sukcesów i często gotowi są je promować w swoich środowiskach.

Ważną rolę pełnią Polonijne Rady Konsultacyjne. Omawiamy na nich założenia polityki polonijnej. Polskie placówki dyplomatyczne mają swobodę doboru form i składu Rad, by najlepiej dostosować formułę dialogu do lokalnych warunków. Pierwsza Rada powstała w listopadzie 2012 roku przy Ambasadzie w Irlandii. Spośród dziś istniejących 28 Rad większość rozpoczęła funkcjonowanie w 2013 roku. Staramy się poświęcać konsultacjom z nimi jak najwięcej czasu: pani minister K. Pełczyńska-Nałęcz spotkała się ostatnio z Radami w Paryżu, Moskwie, Nowym Jorku, Toronto i Kijowie. To ostatnie było połączonym spotkaniem z 4 Radami na Ukrainie.

Ścisłe związane ze wszystkimi priorytetami polityki polonijnej są polskie media za granicą: promują język, służą integracji środowisk polonijnych, zbliżają diasporę do kraju. Wagę rzetelnych informacji pokazały ostatnie wydarzenia na Ukrainie. Dostrzegamy potrzebę obiektywnej, atrakcyjnie podanej informacji o Polsce i Europie, zwłaszcza na Wschodzie (w tym także na Litwie), gdzie silna jest kłamliwa propaganda rosyjska, na czele z telewizją.

W tegorocznym konkursie dotacyjnym przeznaczyliśmy na **dofinansowanie mediów polskich na Wschodzie 5,4 mln zł**. Od 2013 roku, przy wsparciu naszej Ambasady, a obecnie również Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie, konsolidują się media na Litwie. Powstało Zrzeszenie Polskich Mediów na Litwie. Jego celem jest wypracowanie wspólnego stanowiska w najistotniejszych sprawach.

Czas na nową telewizję dla diaspory polskiej. MSZ w porozumieniu z TVP SA podjęło decyzję o utworzeniu **nowego kanału: „TV Polska”**. Będzie on przeznaczony dla Polonii, ale także dla wszystkich zainteresowanych Polską i polsnością. Kanał TVP Polonia istnieje już od ponad 20 lat. Najwyższy czas zrewidować formułę telewizji dla diaspory. Dziś jest ona obciążona nie tylko anachroniczną - w dobie Internetu - misją informowania o sytuacji w Polsce oraz jej stanowisku wobec kluczowych zagadnień współczesnego świata, ale także bardzo niekorzystną umową wyłączności praw do wszelkich emitowanych programów zawartą z dystrybutorem na terenie Ameryk. Eliminuje to najciekawsze audycje, które telewizja publiczna może upowszechniać innymi korzystniejszymi kanałami. Zmiany technologiczne umożliwiają dziś dostęp do kilkudziesięciu kanałów telewizji w języku polskim w wielu regionach świata: Europie Zachodniej, Ameryce Północnej i Południowej).

Najważniejszą grupą docelową **nowego kanału są Polacy na Ukrainie, Litwie i Białorusi**, gdzie słabiej rozwinięty jest rynek telewizji satelitarnej i kablowej oraz wolniejszy jest rozwój telewizji cyfrowej i internetowej.

„TV Polska” będzie emitować najnowsze, najbardziej wartościowe i najpopularniejsze programy telewizji publicznej wzbogacone o programy edukacyjne, kulturalne i gospodarcze. Jego elementem będzie cotygodniowy program poświęcony Polonii, wykorzystujący produkcje lokalnych ośrodków telewizyjnych diaspory. **Nowy kanał nie będzie dostępny na terytorium Polski, co umożliwi aktualną reemisję najciekawszych programów telewizji publicznej bez zagrożenia wewnętrzną konkurencją.** Program będzie nadawany w języku polskim, ale wybrane audycje będą posiadać obcojęzyczne napisy. Planujemy regularne badania oglądalności i oceny TV Polska.

Szanowni Państwo,

Ważnym forum konsultacji polityki polonijnej rządu jest **Międzyresortowy Zespół ds. Polonii i Polaków za Granicą.**

Międzyresortowy Zespół **wznowił pracę w listopadzie 2013 roku** po podpisaniu przez Premiera nowelizacji zarządzenia regulującego funkcjonowanie Zespołu. W marcu Zespół zapoznał się z **Planem działania na rzecz ochrony praw polskich pracowników na rynkach państw członkowskich UE oraz państw należących do EFTA** oraz z nowelizacją ustawy o cudzoziemcach, zaś MSZ poinformował o rozstrzygnięciach tegorocznego konkursu dotacyjnego. Zespół koordynuje działania resortów w ramach polityki polonijnej. W tym roku MSZ przekazało do MEN z rezerwy celowej 2 mln zł, by wesprzeć metodyczne doskonalenie nauczycieli szkół polonijnych. Rozważamy pogłębienie tej specjalizacji, czemu służyłoby przekazanie dalszych środków. Z MNSW zamierzamy rozmawiać o doskonaleniu systemu stypendialnego dla młodzieży polonijnej. To tylko dwa przykłady tematów, które w najbliższym czasie powinny być podjęte.

Priorytety, zasady i środki implementacji współpracy zawarte są w projekcie **Rządowego programu współpracy z polską diasporą**. Program, obecnie konsultowany w MSZ, będzie poddany konsultacji w resortach w ramach wspomnianego Międzyresortowego Zespołu, na najbliższym posiedzeniu. Następnie zostanie on skierowany do konsultacji z polską diasporą, Parlamentem i organizacjami pozarządowymi. Chcę przedłożyć *Program* do akceptacji Radzie Ministrów jeszcze w tym roku.

W *Programie* proponujemy, by w miejsce pojęcia „Polonia i Polacy za granicą” zacząć konsekwentnie stosować pojęcie „diaspora polska” czy „diaspora narodowa”. Słowo to rozpowszechnione jest w nazewnictwie światowym, w tym w grupie języków słowiańskich.

Naszym oddziaływaniem chcemy objąć wszystkich tych, którzy mają sentyment do Polski lub mają związki rodzinne lub historyczne z ziemią historycznej Rzeczypospolitej. Diaspora polska to wszyscy, którzy dobrze Polsce życzą.

Szanowni Państwo,

Jesteśmy w trakcie trzeciego roku doświadczeń w organizacji konkursów dotacyjnych i doskonalenia procedur od przejęcia środków z Senatu w 2012 roku.

Regulamin tegorocznego konkursu zawiera dwie istotne innowacje. Dla najważniejszych zadań (oświata na Wschodzie, w Wielkiej Brytanii i Irlandii,

media na Wschodzie, zadania infrastrukturalne) wprowadzono **programy dwuletnie**, co zapewnia większą stabilność planowania i finansowania.

Konsolidację oraz zwiększenie efektywności ma zapewnić **zasada „jeden kraj - jedna organizacja pozarządowa”** realizująca zadania i współpracująca z partnerami polonijnymi. Zamiast otrzymywania wielu małych, często dublujących się a czasami pomijających ważne cele częściowe projektów, zobowiązujemy oferenta do zebrania najpełniejszej informacji o potrzebach edukacji, mediów czy infrastruktury w danym kraju. Oferent wspólnie z miejscowymi partnerami musi wyodrębnić działania priorytetowe i zaproponować spójny program dla całego kraju.

Złożone projekty oceniamy zgodnie z najwyższą dbałością o standardy, zachowaniem apolityczności i przejrzystości. **Senacka Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą przyjęła informację o tegorocznym konkursie, nie zgłaszając żadnych uwag.**

Będziemy nadal doskonalić procedurę konkursu, by stała się bardziej przyjazna zarówno dla aplikujących organizacji pozarządowych, jak i polonijnych beneficjentów. Poza priorytetami już istniejącymi będziemy pracować nad wprowadzeniem mechanizmów stymulujących współpracę gospodarczą.

Cieszę się, że **rośnie zainteresowanie podmiotów pozarządowych konkursem**. Wzrasta też liczba dofinansowanych podmiotów - z 67 w 2012 roku do 88 w 2014 roku. W tegorocznym konkursie wzięły udział **132 podmioty, które nie współpracowały dotychczas** w sprawach polonijnych z resortem spraw zagranicznych. Rośnie też zróżnicowanie uczestniczących projektów i podmiotów. W 2012 roku dofinansowano 77 projektów podczas gdy w 2014 jest ich 137. **Podpisano już umowy obejmujące 87% rozdysponowanej kwoty 59 mln PLN**. Obecnie podpisywane są ostatnie umowy dotacji na projekty, których realizacja przewidziana jest w drugiej połowie roku.

W tym roku wdrożony został również nowy system rozdziału środków na współpracę placówek z diasporą. Zakłada on składanie projektów, które są **oceniane według jasnych standardów** (ocena dwóch ekspertów wg punktowanych kryteriów). Tylko w tym roku spodziewamy się ok. 2 tys. projektów. Pochodzą one zarówno od środowisk polonijnych jak i samych placówek. **Novum stanowi dodatkowe finansowanie (z wyodrębnionej puli środków) projektów innowacyjnych i o szczególnym znaczeniu.**

Otwarty konkurs dotacyjny i procedura finansowania projektów placówek łącznie tworzą spójny, komplementarny względem siebie, system dofinansowywania współpracy z diasporą narodową.

Szanowni Państwo,

Warto wspomnieć o niektórych najważniejszych działaniach na rzecz diaspory w poszczególnych krajach:

Na Ukrainie państwie podlegającym transformacji politycznej na naszych oczach, obecna jest duża mniejszość polska. Jest to szczególny moment dla zagwarantowania należnych jej praw. Mamy już na koncie pewne **osiągnięcia**:

- **pozyskanie nieruchomości na Dom Polski we Lwowie**. Cieszę się, że po kilkunastoletnich staraniach władze Lwowa w końcu 2013 roku przekazały nam symboliczny klucz do tego ważnego ogniska życia polskiego.

- w maju 2013 roku otworzyliśmy także **Centrum Kultury Polskiej i Dialogu Europejskiego w Iwano-Frankiwsku**, dawnym Stanisławowie.

Niestety, konflikt z Rosją utrudnia opiekę nad Polakami z południowej i wschodniej Ukrainy. Dokładamy starań, by wszelkimi sposobami kontynuować nasze wsparcie i współpracę. **Na projekty na Ukrainie dofinansowane zarówno w konkursie jak i poprzez placówki przeznaczono prawie 15 mln zł.**

Nadal wiele pracy przed nami w związku z sytuacją Polaków na Białorusi. Niedawno, 22 maja, były one przedmiotem konsultacji MSZ na szczeblu dyrektorów departamentów a wczoraj na szczeblu wiceministrów.

Wczoraj parafowaliśmy dwustronną umowę o współpracy w dziedzinie kultury i oświaty, która m.in. przywraca ramy prawne delegowaniu na Białoruś nauczycieli z Polski i wymianie studentów.

Kluczowe są dla nas problemy polskiej oświaty. **Od wielu lat oczekujemy na uznanie demokratycznie wyłanianych władz Związku Polaków na Białorusi.**

Od lat niezmienny jest katalog nierozwiązanych kwestii w naszych relacjach z Litwą. Podkreślamy, że naruszenie praw mniejszości narodowych jest niezgodne ze standardami międzynarodowymi. Podczas każdej okazji w kontaktach dwustronnych i na forach międzynarodowych konsekwentnie podnosimy ten temat.

Oczekujemy dotrzymania wielokrotnie składanych przez władze Litwy deklaracji rozwiązania przynajmniej najpilniejszych problemów – pozytywnego zakończenia sprawy pisowni imion i nazwisk oraz stosowania dwujęzycznych napisów topograficznych w miejscach publicznych.

Polskiej mniejszości na Litwie zapewniamy najwyższe dofinansowanie, w przeliczeniu na liczebność diaspory (w br. około 17 mln zł). Cieszy nas umacnianie się pozycji grupy polskiej na Litwie: mandaty w litewskim Sejmie ze stanowiskiem wicemarszałka, udział w koalicji rządzącej, świeżo potwierdzony na drugą kadencję mandat do Parlamentu Europejskiego oraz znaczna liczba radnych samorządów kilku rejonów, w tym stołecznego Wilna. To istotny i realny potencjał, który jak najściślej powinien być wykorzystany dla rozwoju stosunków dwustronnych. Nasi rodacy na Litwie tym chętniej zaangażują się w proces współpracy, im lepszy władze Litwy stworzą klimat wokół mniejszości polskiej.

W relacjach z **Niemcami** w kwestiach naszej diaspory **najważniejsze jest egzekwowanie praw do nauki ojczystego języka i dostępu do kultury polskiej**, zgodnie z zapisami traktatu z 1991 roku. Trwają przygotowania do kolejnego posiedzenia polsko-niemieckiego Okrągłego Stołu, przy którym zasiadają przedstawiciele obu rządów, reprezentanci organizacji polonijnych w Niemczech oraz mniejszości niemieckiej w Polsce. 27 maja odbyło się w Warszawie spotkanie przygotowawcze, z udziałem sekretarzy stanu Stanisława Huskowskiego (MAC) i Güntera Kringsa (MSW RFN). Strona polska wzmocniła skład swej delegacji o wiceminister H. Mościcką-Dendys, która wzięła udział w tym spotkaniu.

Niektóre środowiska, w tym parlamentarzyści, postulują podjęcie zabiegów o **przywrócenie Polakom w RFN statusu mniejszości**. Traktat polsko-niemiecki gwarantuje grupom narodowym po obu stronach taki sam zakres praw, choć w różny sposób grupy te określa. Bardziej racjonalnym działaniem jest, by zamiast koncentrować się na jałowym sporze nad określeniem statusu, wyegzekwować od strony niemieckiej w praktyce pełny zakres zobowiązań wobec grupy polskiej i realizację jej postulatów. Taka właśnie formuła żmudnych negocjacji doprowadziła już do **konkretnych efektów**: przyjęcia przez władze niemieckie strategii nauczania języka polskiego jako języka ojczystego w szkołach publicznych, utworzenia Centrum Dokumentacji Historii i Kultury Polaków w Niemczech, a także Biura Polonii w Berlinie.

Szanowni Państwo,

W zeszłym roku obiecywałem Państwu powstanie Atlasu Polonii Świata. Dzisiaj mam przyjemność przedstawić rezultat pierwszej fazy projektu. Na bocznych ekranach mogą Państwo zobaczyć krótki zwiastun Atlasu. Wraz z tezami mojego wystąpienia, wysłaliśmy także specjalny link do „Atlasu”, który, nawet w tym momencie, mogą Państwo obejrzeć na swoich tabletach czy smartfonach.

Dziś też – bezpośrednio po naszym spotkaniu – elektroniczna wersja Atlasu zostanie umieszczona na stronie internetowej MSZ, oraz przekazana placówkom dyplomatycznym na całym świecie.

„Atlas polskiej obecności za granicą” ukazuje główne **trendy migracyjne polskiej diaspory**. Jej historię i aktywność zobrazowaliśmy na **172 mapach** i opisaliśmy na **286 stronach tekstu**.

Projekt łączy nową stronę kartograficzną z opisem sytuacji w 33 krajach świata zaczerpniętym z „Raportu o sytuacji Polonii i Polaków za granicą”, opublikowanego w 2013 roku, w oparciu o materiały pochodzące z polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych.

Na mapach ogólnych, poza liczebnością polskiej diaspory na świecie, możemy zapoznać się z jej działalnością, taką jak nauczanie języka polskiego w języku polskim i o Polsce, organizacje polskiej diaspory, najważniejsze ośrodki życia polonijnego, imprezy cykliczne, czy miejsca pamięci.

Interesującą częścią są **mapy porównawcze**, przygotowane na wzór olimpijskich rankingów. Z nich możemy wyczytać, że najwięcej miejsc nauczania języka polskiego w języku polskim i o Polsce znajduje się na **Ukrainie (410)**, najwięcej szkół społecznych działa w **Wielkiej Brytanii (145)** a w **Stanach Zjednoczonych** możemy znaleźć najwięcej „**studiów, lektoratów i katedr języka polskiego**” (74).

Geografia dramatycznej historii Polski widoczna jest na **mapie polskich nekropolii** na świecie: to na **Ukrainie (319)** i **Białorusi (302)** mamy najwięcej miejsc pamięci.

Te same kategorie są szczegółowo zobrazowane na mapach poszczególnych krajów.

Liczę, że publikacja Atlasu da impuls do dyskusji oraz konstruktywnych pomysłów. Rozważamy zakupienie specjalnego oprogramowania geoinformatycznego, które pozwoliłoby na zbudowanie interaktywnej wersji Atlasu, umożliwiającej nanoszenie i odnajdywanie danych w systemie GPS. By tak ambitny projekt zrealizować musielibyśmy jednak uzyskać regularne

wsparcie Polonii: poprzez zgłaszanie nowych zagadnień, miejsc czy treści, poprzez aktualizację informacji Polonia i Polacy na świecie staliby się **współautorami Atlasu**. Od konstruktywnej reakcji na dzisiejszą pierwszą fazę publikacji zależeć będzie ewentualny rozwój projektu.

Szanowni Państwo,

Z roku na rok odczuwamy coraz większą dumę z Polski. Wspólnie cieszymy się sukcesami i dostrzegamy jak w niespotykanym tempie, wręcz na naszych oczach, dokonuje się modernizacja kraju.

Polska diaspora również staje się coraz lepiej zorganizowana, nowoczesna i świadoma swojej pozycji w krajach zamieszkania. Ważna jest rola starszego pokolenia Polaków od wielu lat osiadłych za granicą, zajmują oni w swych krajach zamieszkania coraz poważniejsze pozycje.

Silną grupę stanowi polska młodzież za granicą. Stanowimy jedną z najmocniejszych grup na zachodnich uniwersytetach. Prawdziwe znaczenie tego potencjału będziemy mieli okazję zaobserwować kiedy grupa ta zacznie budować swoją pozycję na rynkach pracy.

Dlatego w ślad za zmieniającą się rolą polskiej diaspory, muszą iść nasze działania by potencjał ten wykorzystać.

Wspieramy diasporę i oczekujemy, że diaspora wspierać będzie Polskę. Tym większa jest rola spotkań takich, jak dzisiejsze w Senacie.

Jestem ciekaw dzisiejszej debaty. Z zainteresowaniem wysłucham Państwa pomysłów na usprawnienie naszej roli.

Dziękuję.

